

DIPLOMADOLGOZAT

Balogh Ábris

2023.

Dolgozat címe: Budapestet a Zsámbéki-medencével összekötő zöld infrastruktúra kulturális ökoszisztéma szolgáltatásai

A dolgozatot készítő hallgató neve: Balogh Ábris

Tájépítész mérnöki mesterképzési szak, nappali munkarend

Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet, Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék

Belső témavezető: Dr. Szilvácsku Miklós Zsolt - egyetemi adjunktus, Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet, Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék

A „Budapestet a Zsámbéki-medencével összekötő zöld infrastruktúra kulturális ökoszisztéma szolgáltatásai” című diplomadolgozatban a Budai-hegyek várost és környékét összekapcsoló szerepével foglalkoztam, Remeteszőlős, Nagykovácsi, Budakeszi, Budapest II. és XII. kerület egyes részeit érintően. Budapest belvárosából elindulva a városlakó először a Budai-hegyekben, majd a Zsámbéki-medencében találkozik egybefüggő, nagy kiterjedésű természetes zöldfelületekkel. A Zsámbéki-medence az agglomerációban szinte egyedülként tudta megtartani rurális, vidéki karakterét. A vizsgált sáv egy zöldfolyosóként köti össze Budapestet az agglomerációban található Zsámbéki-medencével. A fővárosban és az agglomerációban még egy ilyen nagy, összefüggő, jó minőségű zöldfelülettel, kedvező felszínhőmérséklettel és számos, nagy kiterjedésű védett területtel, természeti, kulturális és szakrális értékkel nem rendelkezik másik terület. A Budai-hegyek egyrészt egy rekreációs célterület, másrészt keresztirányú áthaladást is biztosít a vidék és a város, azaz a rurális és az urbanus táj között. Az emberek néhány évtizede még pihenni, gyógyulni jártak erre a vidékre, számos villa, nyaraló és egészségügyi intézet volt a területen. Ezek az évek során fokozatosan átalakultak, bezártak, funkciójukat veszítették, az időszakos jelenlétet (pihenés, gyógyulás) felváltotta az állandó itt tartózkodás. Az elmúlt néhány évtizedben komoly ökológiai és társadalmi problémákat okoztak az agglomerációs folyamatok. A táj alapvető működése, természeti folyamatai, a vidék szerkezete és az infrastruktúra képtelen elbírní, kiszolgálni az egyre inkább fokozódó igényeket. A beépített területek aránya folyamatosan nő. Infrastrukturális, lakó, ipari, gazdasági fejlesztések foglalnak egyre több teret. Felmerülhet az a kérdés, hogy kinek és milyen értékeket, korlátokat figyelembe véve tervezzük, fejlesztjük lakó- és gazdasági környezetünket? Kérdés, hogy mi az emberiség célja a tájjal? Belátható időtávlatban minél nagyobb hasznot,

szolgáltatást kinyerni belőle annak rovására, hogy lakókörnyezetünk, a táj nagy mértékben romlik vagy fenntartható módon használni és élhető környezetet teremteni? Az elmúlt években népszerű lett a „zöldfejlesztés”. Sok esetben egy „zöldfejlesztésnél” nem kerülnek figyelembevételre a természet adta javak, az ökoszisztémák működési törvényszerűségei, a beavatkozások törvényszerűségei, hangsúlyozottan az aktuális trendeket követik a fejlesztők, amelyek sok esetben nem képesek beilleszkedni a tájszerkezetbe, ezáltal a „zöldfejlesztés” nem alkot fenntartható rendszert, figyelmen kívül hagyja a helyek valós értékeit, természeti törvényszerűségeit.

A dolgozatban széleskörű térinformatikai elemzésekkel tártam fel a terület egyediségeit, értékeit és az elmúlt években bekövetkező drasztikus változásokat. Térinformatikai programmal generált 250x250 méteres rácscellából álló rácshálót vetítettem a területre, amelyben a rekreációhoz kapcsolódóan különböző szempontok szerint végeztem értékeléseket. A települések nagy mértékű növekedésének szabályozása érdekében elengedhetetlen a meglévő, értékes zöld folyosók, ékek feltárása és elemzése. A következtetéseket levonva megállapítható, hol helyezkednek el "zöld ékek" és rekreációs szempontból kedvező adottságú, a beépített területek sűrű szövetét lazító, átjárhatósági "zöld" folyosók; azok a területek, amelyeket az élhető jövő szempontjából kívánatos fenntartani. Bemutatom, hogy csupán néhány lépésre vagyunk attól, hogy elveszítsük a rendkívül értékes Budai Zöld Övet.

Javaslataimmal olyan beavatkozásokat fogalmaztam meg, amelyek a területen jelen lévő érdekeltek többségének az igényét kielégíti. Olyan ajánlásokat, javaslatokat tettem, amelyek alkalmazása a jövőben kiemelkedő fontossággal bírnak a Budai-hegyek egyedi, értékes állapotának megőrzése érdekében. Kijelöltem azokat az útvonalakat, átjárhatósági tengelyeket, zöld folyosókat, amelyek biztosítják az urbánus Budapest és az agglomerációban elhelyezkedő, rurális tájkarakterű Zsámbéki-medence közötti konnektivitást. A hosszútávon fenntartható településszerkezet létrejöttéhez a rendezési tervek készítése során az ökoszisztéma szolgáltatásokat nagyobb hangsúllyal kellene figyelembe venni és megtartani. Azokat a területeket, amelyeknél magas a természeti javak aránya, megfelelő érzékenységgel kell óvni és fenntartani, hogy ezáltal az élhető környezet és az emberek jólléte biztosítható legyen. A tervek kialakítása során kiemelkedő szempont kell legyen az ökoszisztéma szolgáltatások koherens rendszere.